

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 8ΗΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 1970

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΛΕΩΝ. Θ. ΖΕΡΒΑ

Ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα βιομηχανική, τεχνική ἐπανάστασις, ἡ ὁποία συνετέλεσθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας καὶ ἡ καταναλωτικὴ κοινωνία ἡ ὁποία προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν ταύτην δὲν εὗρον ἐν πολλοῖς τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Πολιτείαν ἀπροετοίμαστον, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν πρώτην βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Ἦδη αἱ ὀνομαζόμεναι Κοινωνικαὶ Ἐπιστῆμαι μὴ ἀσχολούμεναι τόσον μὲ τὸ «δέον» ὅσον μὲ τὸ «εἶναι» ἐξακριβώνουν καὶ ἀναλύουν τὰ διαδραματιζόμενα καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀναπροσαρμόσουν κοινωνικὰ προβλήματα εἰς τὸν διὰ τῆς τεχνικῆς συνεχῶς καὶ ταχέως μεταβαλλόμενον κόσμον. Ἐν τούτοις, ἰδίως τὸν τελευταῖον καιρὸν, ἐπεσημάνθησαν ἄλλης φύσεως, ἄμεσοι, κίνδυνοι, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν ἀπειλὴν διὰ τὸν κόσμον. Δὲν ἐννοῶ τοὺς κινδύνους ἐκ τῶν ἀτομικῶν ὀπλων. Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ κίνδυνοι ἀντιμετωπίζονται κατὰ ἓνα τρόπον διὰ γνωστῶν μεθόδων, εἴτε διὰ τῆς ἰσορροπίας τοῦ τρόμου, εἴτε, ὥς ὅλοι εὐχόμεθα, διὰ συνεννόσεως καὶ καλῆς θελήσεως.

Οἱ νέοι αὐτοὶ κίνδυνοι προέρχονται ἀπ' αὐτὴν ταύτην τὴν καταναλωτικὴν ὑφὴν τῆς κοινωνίας.

Ἡ ἄνοδος τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ ἐκφράζεται κατὰ διάφορα συστήματα, ὅπως ἡ αὔξησης τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, ἡ αὔξησης παραγωγῆς κλπ. Μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔγινε κοινὴ συνείδησις, ὅτι ἡ ἐπιτελουμένη πρόοδος δύναται νὰ μετρηθῇ ἐπίσης μὲ δείκτας, ἐπισημαίνοντας ὅμως ἐξαιρετικῶς δυσάρεστα φαινόμενα, ὥς εἶναι ἡ διαταραχὴ τῆς οἰκονομίας τῆς φύσεως καὶ ἡ μείωσις τῶν πόρων αὐτῆς. Διὰ νὰ ἀναφέρω ὀλίγα παραδείγματα, μικροὶ καὶ μεγάλοι ποταμοὶ διὰ βιομηχανικῆς ρυπάνσεως μετατρέπονται εἰς φορεῖς ὀλέθρου, ἡ ἀτμόσφαιρα καθίσταται ἐπικίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ὑγείαν,

ἡ ἰσορροπία τῶν συστατικῶν τοῦ ἀέρος διαταράσσεται. Ἡ περιεκτικότης τῆς ἀτμοσφαίρας εἰς διοξείδιον τοῦ ἄνθρακος ἀυξάνεται, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπισημαίνει ἀνεπάρκειαν φυτῶν καὶ δένδρων. Ἡ διαταραχὴ τῆς φωτοσυνθέσεως, τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1 χημικῆς ταύτης ἀντιδράσεως, ἀρκεῖ νὰ ἐπιφέρει ἐν ἀρχῇ μεγάλας ζημίας, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὅλεθρον.

Ἀκόμη τὰ ἀπορρίμματα τῶν μεγαλοπόλεων, ἡ μεταφορὰ των καὶ ἡ ἐπαναφορὰ των εἰς τὸν βιολογικὸν κύκλον δημιουργοῦν τεράστια προβλήματα.

Ἀπὸ τινος εἰς ὅλα τὰ προηγμένα κράτη διεξάγονται ἐκτεταμέναι ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν νέων κινδύνων, ἔρευναι αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς πολυσχιδοῦς φύσεως τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ἐμπλοκῆς τοῦ βιολογικοῦ παραγοντος εἶναι ἀπείρως δυσκολώτεραι ἄλλων ἐρευνῶν, ποὺ ἐντυπωσιάζουν τὸν κόσμον.

Τὸ ἔτος 1970 ἐχαρκτηρίσθη διεθνῶς ὡς ἔτος προστασίας τῆς φύσεως. Ἡ Ἑλλάς, μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως διὰ τὴν διατήρησιν τῆς φύσεως καὶ τῶν πόρων αὐτῆς, μετέχει τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἔτους τούτου. Πρὸς συντονισμόν τῶν διαφόρων ἐκδηλώσεων ὠρίσθη Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀξιολύμου Α' Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, μετέχουσα τῶν ἐκδηλώσεων τούτων, ὠργάνωσε τὴν ἀποψινὴν ὁμιλίαν μὲ θέμα τὴν προστασίαν τῆς φύσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ μὲ ὁμιλητὴν τὸν Ἀκαδημαϊκὸν κ. Πανταζῆν, Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Προστασίας τῆς Φύσεως. Ὁ κ. Πανταζῆς παρακαλεῖται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ βήμα.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΝΤΑΖΗ

Ἡ ἰδέα τῆς προστασίας τῆς φύσεως δὲν εἶναι κάτι τὸ νέον. Εἴτε διὰ λόγους αἰσθητικῆς, εἴτε διὰ λόγους οἰκονομικῆς ἀναγκαιότητος, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὁ ἄνθρωπος ἀντελήφθη τὴν ἀνάγκην τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸν φυσικοῦ κόσμου.

Οὔτω βλέπομεν δένδρα νὰ θεωρῶνται ἱερά, ἄγρια ζῶα νὰ τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν καὶ νὰ θεσπίζωνται αὐστηροὶ νόμοι διὰ τὴν προστασίαν τῆς φύσεως.

Ὁ Λυσίας πρὸ 2500 ἐτῶν εἰς τὴν «ὑπὲρ τοῦ Σηκοῦ Ἀπολογίαν» ὁμιλεῖ διὰ μίαν δίκην, ἡ ὁποία διεξήχθη εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδικάζετο Ἀθηναῖος ἰδιοκτήτης ἐλαιῶνος, διότι, κατὰ τὴν καταγγελίαν, κατέστρεψε τὴν εἰς τὸ κτῆμά του ὑπάρχουσαν ἱερὰν ἐλαίαν. Καὶ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι αἱ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἱερὰ ἐλαῖαι ὑπελογίζοντο εἰς 173.000.

Ἐπὶ ἤρξαν ὁμως καὶ σκοτεινὰ ἔτη κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος ἐθεώρει ἀκόμη τὴν φύσιν ἐχθρικήν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐνόμιζεν, ὅτι διὰ τὰ ἐπιζήση οὗτος ἔπρεπε νὰ δαμάσῃ καὶ νὰ καθυποτάξῃ τὴν φύσιν.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ συνεχίζετο ἐπὶ αἰῶνας. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη βοτανολόγοι, ζωολόγοι καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες οὐδεμίαν ἐξεδήλουν ἀνησυχίαν ὡς πρὸς τὴν διαιώνισιν τοῦ φυσικοῦ κόσμου τῆς γῆς καὶ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν φυτικῶν καὶ ζωικῶν εἰδῶν. Ἡ ἀπέραντος ἔκτασις τῶν ἡπείρων, ἡ μικρὰ πικρότης τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ, ἡ βραδύτης καὶ αἱ δυσκολίαι εἰς τὰς συγκοινωνίας, ἐφαίνετο ὅτι ἐξησφάλιζον εἰς τὰ πλείεστα τῶν ζώντων ὄντων ἐν ἀνέφελον μέλλον δι' ἀρκετοὺς αἰῶνας, ὥστε νὰ δυνηθῇ, ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀσχοληθῇ μὲ θέματα πλέον ἐπείγοντα.

Περὶ τὰ μέσα ὁμως τοῦ 19ου αἰῶνος, μετὰ τὰς πρώτας ἐπιτυχίας τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἱατρικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὴν δημογραφικὴν ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία ἦτο ἡ φυσικὴ συνέπεια τῶν ἀνωτέρω, διεπιστώθη, ὅτι ἡ γῆ δὲν ἦτο χωρὶς ὅρια, οὔτε αἱ πηγαί της ἦσαν ἀνεξάντλητοι. Διεπιστώθη, ὅτι τὸ μέλλον τῆς χλωρίδος καὶ τῆς πανίδος δὲν ἦτο ἐξασφαλισμένον, ὅσον ἐνομίζετο. Διεπιστώθη ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ πλουσία καὶ γόνιμος γῆ δύναται νὰ ἐξαντληθῇ, ὅτι ὁ ἀήρ, ἡ θάλασσα, τὰ ὕδατα ἐν γένει, δύναται νὰ ρυπανθοῦν, νὰ γίνων στείρα. Ἐπρεπε νὰ ληφθοῦν ἐπείγοντα μέτρα διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μικρὸν τοῦλάχιστον μέρος τῆς φυσικῆς κληρονομίας τῶν ἐθνῶν. Ἐγένετο ἀντιληπτόν, ὅτι εἴμεθα ὑπεύθυνοι ἔναντι τῶν γενεῶν τοῦ μέλλοντος διὰ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ἐπιφέρομεν εἰς τὴν φύσιν.

Ἡ ἀνάγκη τῆς προστασίας τῆς φύσεως ἐγένετο αἰσθητὴ καὶ εἰς τὴν χώραν μας.

Τὸ 1937, χάρις καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁρειβατικοῦ Συνδέσμου, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ὁποίου διετέλεσεν ὁ αἰμίμηστος συνάδελφός μας Μάξιμος Μητσόπουλος, ἐξεδόθη ὁ ὑπ' ἀριθμ. 856 Ἀναγκαστικὸς Νόμος «Περὶ Ἑθνικῶν Δρυμῶν», ὁ ὁποῖος ἔθετε τὰς βάσεις τῆς προστασίας τῆς χλωρίδος, τῆς πανίδος, καὶ τῶν γεωμορφικῶν σχηματισμῶν, τῆς προστασίας τῶν φυσικῶν καλλονῶν, τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ καὶ τῆς ἐνεργείας ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν.

Μετὰ ἐν ἔτος, τὸ 1938, δημοσιεύονται τὰ δύο πρῶτα Β. Διατάγματα τῆς 9.6.1938 καὶ 25.7.1938 περὶ ἰδρύσεως τῶν Ἑθνικῶν Δρυμῶν Ὀλύμπου καὶ Παρνασσοῦ.

Μεταπολεμικῶς, πλὴν τοῦ Ὁρειβατικοῦ Συνδέσμου, ἰδρύθησαν καὶ ἄλλαι Ἑταιρεῖαι ἀσχολούμεναι μὲ τὴν προστασίαν τῆς φύσεως, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Προστασίας τῆς Φύσεως καὶ ἡ Κοσμητεία Ἑθνικοῦ Τοπίου. Αἱ νέαι αὗται

Ἑταιρεῖαι ἀνέπτυξαν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν Ὁρειβατικὸν Σύνδεσμον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Περιγητικὴν Λέσχην, ἀξιόλογον δραστηριότητα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς προστασίας τῆς ἐλληνικῆς φύσεως. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1961 καὶ ἐξῆς ἰδρύθησαν πέντε νέοι Δρυμοί: οἱ τῆς Πάρνηθος, τοῦ Αἴνου Κεφαλληνίας, τῶν Λευκῶν Ὁρέων Κρήτης, τῆς Οἴτης καὶ τῆς Πίνδου. Οὕτω ἐδημιουργήθησαν ἑπτὰ ἐν ὧν Ἑθνικοὶ Δρυμοί, ἀλλὰ ἂν ἐξαιρέσωμεν τὸν γειτονικὸν Δρυμὸν τῆς Πάρνηθος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ὑποφέρει ἀπὸ τὰς ἐπεμβάσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν εἶχε γίνει διὰ τοὺς λοιπούς. Εἶναι λίαν ἀνησυχητικὰ τὰ νέα, τὰ ὁποῖα ἔχομεν ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν καὶ διοίκησιν τῶν Δρυμῶν Λευκῶν Ὁρέων Κρήτης, Ὀλύμπου καὶ Πίνδου.

Ἐπείγοντα καὶ οὐσιαστικὰ νομοθετικὰ μέτρα ἐπεβάλλετο ὅπως ληφθοῦν, ἵνα τύχουν οἱ Δρυμοὶ πραγματικῆς προστασίας. Ἐν πρώτοις αὐστηροὶ κανονισμοὶ λειτουργίας καὶ ἔπειτα ὑπαρξίς τοῦ ἀναγκαιοῦντος προσωπικοῦ, εἰδικῶς ἐκπαιδευμένων φυλάκων.

Ὁ Ἑθνικὸς Δρυμὸς τῶν Λευκῶν Ὁρέων Κρήτης, διὰ τὰ περιορισθῶμεν εἰς ἓνα ἐκ τῶν σημαντικωτέρων, ἰδρύθη διὰ Β. Διατάγματος τὸ 1962 μὲ ἑκτασιν 30.000 στρεμμάτων, ἀυξηθέντων διὰ Β. Διατάγματος τὸ 1964 εἰς 48.500 στρέμματα. Οὗτος πάσχει ἀπὸ τὴν ἑλλειψιν εἰδικοῦ κανονισμοῦ λειτουργίας. Ὑπάρχει μία μελέτη ἀρχιτεκτόνων - πολεοδόμων τῆς Ὑπηρεσίας Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως Κρήτης τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, διὰ τὴν περιοχὴν Σφακιῶν - Σαμαριᾶς, ἣ ὁποία δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν εἰς τὰ ἐκτελούμενα ἐντὸς τοῦ Δρυμοῦ ἔργα ὑπὸ τῶν Δασικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μελέτη ἔγινε διὰ τὴν ἀξιοποίησιν καὶ ἐπὶ οἰκονομικῆς βάσεως ἐκμετάλλευσιν τῆς περιοχῆς. Ἡ Διεθνὴς Ἐνωσις διὰ τὴν διατήρησιν τῆς φύσεως καὶ τῶν πόρων αὐτῆς καὶ τὸ Διεθνὲς Ταμεῖον Προστασίας τῆς Φύσεως (World Wildlife Fund) ἐξεδῆλωσαν τὴν διάθεσιν, ὅπως βοηθήσουν εἰς τὴν σύνταξιν μελέτης καὶ κανονισμοῦ ὁργανώσεως, ὅχι μόνον διὰ τὸν Δρυμὸν τῶν Λευκῶν Ὁρέων, ἀλλὰ καὶ δι' οἰανδήποτε ἄλλην περιοχὴν χρήζουσαν προστασίας, διὰ τῆς ἀποστολῆς εἰδικῶν ἐπιστημόνων - οἰκολόγων, ἀρκεῖ τὰ ζητηθῇ αὐτῇ ἡ βοήθεια.

Σχετικῶς ἀναφέρομεν, ὅτι διὰ τὴν λειτουργίαν καὶ διοίκησιν τοῦ Δρυμοῦ τῶν Λευκῶν Ὁρέων ἐξεπονήθη ἐργολαβικῶς μελέτη ὑπὸ τοῦ τέως Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας κ. Μεταξᾶ, ἣ ὁποία, ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν ἐξ Ὑπουργῶν Ἐπιτροπὴν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐδρώπης τὸ 1965, δὲν ἐνεκρίθη, ὡς μὴ πληροῦσα τοὺς ὅρους διὰ τὴν λειτουργίαν Ἑθνικῶν Δρυμῶν. Σήμερον εἰσέτι οὐδεὶς κανονισμὸς διοικήσεως καὶ λειτουργίας ὑφίσταται διὰ τοὺς Ἑθνικοὺς Δρυμούς.

Εἰς τὸν Δρυμὸν τῶν Λευκῶν Ὁρέων ἔχουν γίνει, κατὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ

1967, απαλλοτριώσεις εκτάσεων ανηκουσών εις ιδιώτας καλλιεργητάς καὶ κτηνοτρόφους. Οὗτοι ἐγκαταλείποντες τὴν περιοχὴν τοῦ Δρυμοῦ καὶ ἀντιλαμβανόμενοι, ὅτι εἰς τὰς νέας ἐγκαταστάσεις αὐτῶν θὰ ἦτο δυσχερὴς ἡ βοσκή τῶν αἰγοποιμνίων των, ἐγκατέλειψαν καὶ τὰς αἶγας, ἵνα πιθανῶς τύχουν ἀναλόγου ἀποζημιώσεως. Αἱ δασικαὶ ὑπηρεσίαι οὐδὲν προέβλεψαν καὶ ἤδη 800 ἢ καὶ περισσότεραι αἶγες, ἐν ἡμιαγρίᾳ καταστάσει, ἀποτελοῦν ἀπειλὴν ἐπιμιξιῶν μὲ τὸν μοναδικὸν αἰγαγρον τῶν Λευκῶν Ὁρέων Κρήτης, πρὸς διάσωσιν τοῦ ὁποίου, ἐν μέρει, ιδρύθη ὁ Ἐθνικὸς Δρυμός, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐξαφάνισιν αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Στρατιωτικὴ δύναμις ἐστάλη πρὸς ἐξόντωσιν τῶν ἀγρίων αἰγῶν καὶ πρόληψιν ἀναμίξεων μὲ καθαροαίμους αἰγάγρους.

Ἄλλος κίνδυνος, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ τὴν αἰσθητικὴν πλέον πλευρὰν καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν σύστασιν τοῦ Δρυμοῦ τῶν Λευκῶν Ὁρέων, ἡ τοῦ Φαραγγιοῦ τῆς Σαμαριᾶς, ὅπως εἶναι γνωστός, εἶναι τὰ ἐκτελούμενα ἐκεῖ ἔργα ἀξιοποιήσεως. Δὲν ἔχομεν προσωπικὴν ἀντίληψιν τοῦ πράγματος, πολλὰ ὅμως λέγονται διὰ τὴν κακοποίησιν τοῦ Δρυμοῦ. Τῶν ἀνωτέρω ἔλαβε γνῶσιν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν, τὸ ὁποῖον δι' ἐγγράφου του πρὸς τὴν Νομαρχίαν Χανίων, ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸν τοπικὸν τύπον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10ης Φεβρουαρίου 1970, συνιστᾷ, πρὸς πρόληψιν τυχόν καταστροφῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Δρυμοῦ ἐξ ἐνεργειῶν μὴ ἐνδεκνυμένων διὰ τὴν ἀξιοποίησίν του, τὴν συγκρότησιν ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις θὰ ἐπελαμβάνετο τοῦ ὅλου θέματος.

Σημειωτέον, ὅτι διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ Φαραγγιοῦ τῆς Σαμαριᾶς ὡς Ἐθνικοῦ Δρυμοῦ ὑπάρχει λεπτομερὴς μελέτη τοῦ Dr. Thomas Schultze Westrum, ὑποβληθεῖσα εἰς τὸ πρωτότυπον καὶ ἐν μεταφράσει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας τὸ 1965.

Ἄλλαι φυσικαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι οὐδεμιᾶς σχεδὸν ἔτυχον μέχρι σήμερον προστασίας, εἶναι οἱ ὑγρότοποι. Διὰ τῆς λέξεως ὑγρότοποι νοοῦνται περιοχαὶ ἐλώδεις καὶ στρώματα ἀβαθῶν συνήθως ὑδάτων, γλυκῶν ἢ ἁλμυρῶν, προσκαίρων ἢ μονίμων, στατικῶν ἢ ρεόντων. Μέχρι πρὸ ὀλίγου οἱ ὑγρότοποι ἐθεωροῦντο ὡς ἄχρηστοι γαῖαι, ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν ὑγείαν του. Ἐγένοντο ἀποξηράνσεις εἰς εὐρεῖαν κλίμακα, ἐξηυρέθησαν νέαι γαῖαι πρὸς καλλιέργειαν καὶ ἐκαλλιέργευσεν τὸ κλίμα τῶν περιοχῶν. Σήμερον ὅμως, μὲ τὰς γνώσεις αἱ ὁποῖαι ἀπεκτήθησαν ἀπὸ τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον παίζουν οἱ ὑγρότοποι εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς φύσεως, αἱ παλαιότεραι ἀντιλήψεις περὶ ὑγροτόπων ἤρχισαν νὰ ἀναθεωρῶνται.

Οἱ ὑγρότοποι ἀπεδείχθησαν σημαντικοὶ διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ρύθμισιν τοῦ ὕδατος, βασικοῦ στοιχείου διὰ τὴν ζωὴν. Αἱ γινόμεναι ἀποστραγγίσεις διαταράσ-

σουν τὰς συνθήκας τοῦ ὑπογείου ὕδατος καὶ ἀποβαίνουν, συχνά, ἐπιζήμιοι διὰ τὴν γεωργίαν.

Ἐκτὸς τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας παρέχουν οἱ ὑγρότοποι διὰ τῆς γονιμοποιήσεως γειτνιαζόντων ποταμῶν, λιμνῶν ἢ θαλασσῶν μὲ ὀργανικὸν ὑλικὸν τὸ ὁποῖον παράγουν, ἀποτελοῦν οὗτοι σπανίους οἰκοτόπους δι' ὅσους ἀγαποῦν τὴν ἀγρίαν φύσιν διὰ τὴν ὠραιότητά της. Εἰς αὐτοὺς οἱ ἐπιστήμονες δύνανται νὰ μελετήσουν τὴν οἰκονομίαν τῶν πλουσίων οἰκοσυστημάτων.

Ἐκάστη προγραμματιζομένη ἀποστράγγις ὑγροτόπου πρέπει νὰ γίνεται ὅχι μόνον κατόπιν μονομεροῦς μελέτης διὰ τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἤθελον προκρίνει ἐκ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ δεόν νὰ μελετῶνται καὶ αἱ συνέπειαι, τὰς ὁποίας θὰ ἔχῃ δι' ὅλην τὴν πέριξ περιοχὴν, ἀπὸ ἀπόψεως βιοτόπου, χλωρίδος, πανίδος, κλπ. διὰ μίαν μακροπρόθεσμον εὐημερίαν.

Εὐτυχῶς ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη διαθέτει γνώσεις, κτηθείσας κατόπιν πείρας πολλῶν ἐτῶν εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ χρησιμοποιῇται ἡ τεχνολογία διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ περιβάλλοντος μὲ εὐεργετικὰ διὰ τὴν φύσιν ἀποτελέσματα.

Εἰδικῶς διὰ τὴν χώραν μας, οἱ ὑγρότοποι εἶναι οἰκότοποι ἑκατομμυρίων ἀποδημητικῶν ἀγρίων πτηνῶν, τὰ ὁποῖα κατ' ἔτος μᾶς ἐπισκέπτονται καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τοὺς πληθυσμοὺς μιᾶς τεραστίας περιοχῆς μεταναστεύσεων. Αὕτη ἀρχίζει ἀπὸ τὰς βορείους περιοχὰς τῆς Εὐρώπης πρὸς Μεσόγειον καὶ Ἀφρικὴν καὶ ἀντιστρόφως.

Διὰ τὰ ὑδροβία πτηνά, τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον Προστασίας τῶν Πτηνῶν (C. I. P. O.) πρὸ πολλοῦ ἔχει ἀποφανθῇ, ὅτι δὲν εἶναι ἰδιοκτησία μιᾶς μόνον χώρας, ἀλλὰ κληρονομία ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅτι ὅλαι αἱ χώραι ἔχουν ὑποχρέωσιν διὰ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπιβίωσίν των, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν δικτύου ὑγροτόπων εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς μεταναστεύσεώς των.

Πολὺς θόρυβος ἔχει δημιουργηθῇ, κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη διὰ τὰ πραγματοποιηθέντα κυνηγετικὰ φεστιβάλ εἰς τὸ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου, περιοχὴν ἐξαιρετικῶς εὐπαθῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μαζικῶν μεταναστεύσεων τῶν πτηνῶν, ἐποχὴν, ἡ ὁποία ἐπελέγη διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὁμαδικῶν κυνηγιῶν. Παρὰ τὰ ἀντιθέτως διατεινόμενα, πιστεύομεν, ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἐκδηλώσεις ἔχουν καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, ἐπὶ πλέον δὲ προεκάλεσαν οὐχὶ κολακευτικὰς κρίσεις διὰ τὴν χώραν μας, ὥς διεπιστώσαμεν, καὶ δὴ εἰς ἐποχὴν χαρακτηρισθεῖσαν ὡς Ἔτος Προστασίας τῆς Φύσεως.

Στοιχεῖά τινα, τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλεται νὰ ἀναφέρω, θὰ τονίσουν τὴν σοβαρότητα τῶν ἐλληνικῶν ὑγροτόπων καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην, μέχρι τοῦ 1960, ἀνευρέθησαν 570 διαφορετικὰ εἶδη πτηνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 376 ἀπαντοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐξ αὐτῶν 294 ἀνευρέθησαν εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Ἑβρου, ἥτοι πλεον τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτηνῶν, τὰ ὁποῖα ἀπαντοῦν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Ὡς ὀρνιθολογικοὶ παράδεισοι ἐχαρακτηρίσθησαν ὑπὸ ξένων διαπρεπῶν ὀρνιθολόγων οἱ ὑγρότοποι τῆς Ἑλλάδος, ὡς τὸ Δέλτα τοῦ Ἑβρου, ἡ περιοχὴ τῆς Μικρᾶς Πρέσπας, αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ Λούρου εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀρτης καὶ ἄλλοι.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω, στοιχεῖα καὶ ὑπομνήματα ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν, θὰ ἀνέμενε δέ τις νὰ εἶχον ἀνακηρυχθῇ, πρὸ πολλοῦ, ὡς προστατευόμεναι περιοχαὶ οἱ ἐν λόγῳ ὑγρότοποι. Τὰ προσδοκώμενα μέτρα ἦσαν ὁ περιορισμὸς τοῦ κυνηγίου, κατὰ χρόνον, ὁ χαρακτηρισμὸς ὠρισμένων περιοχῶν ὡς ἀσύλων, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἀπηγορεύετο ἐντελῶς τὸ κυνήγιον, καὶ λοιπὰ προστατευτικὰ μέτρα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ θησαυροῦ, ὅστις λέγεται πτερωτὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς, ἀντίθετοι ἀποφάσεις λαμβάνονται.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἐνεργείας τῆς θήρας, θὰ ἀναφέρω τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικόν. Ἡ θήρα, συμφώνως πρὸς τὸν ἰσχύοντα νόμον, λήγει καθ' ἅπασαν τὴν χώραν τὴν 31ην Μαρτίου. Ὁ Ὑπουργὸς Γεωργίας ὅμως ἔχει τὸ δικαίωμα παρατάσεως τοῦ χρόνου τῆς θήρας, δι' ἀποφάσεώς του, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐαρινοῦ κυνηγίου τῆς τρυγόνος καὶ ὕδροβίων.

Κατὰ τὴν συνελθοῦσαν εἰς Παρισίους, τὴν 15ην Νοεμβρίου παρελθόντος ἔτους Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου Θήρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξεπροσωπήθη ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Δασῶν καὶ τοῦ Προϊσταμένου Θήρας καὶ Ἀλιείας, συνεζητήθη τὸ θέμα τῆς λήξεως τοῦ χρόνου τῆς θήρας τὸ βραδύτερον τὴν 31ην Μαρτίου καὶ ἡ ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις αὐτῆς μετὰ τὴν ἐν λόγῳ ἡμερομηνίαν. Εἰδικῶς διὰ τὴν χώραν μας ἐγένετο σύστασις, ὅπως ἀπαγορευθῇ ἡ θήρα τῶν τρυγόνων. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ λαμβάνονται ἐκ τοῦ Δασικοῦ Δελτίου Πληροφοριῶν, ἐκδόσεως τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δασῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, τεύχος 17.

Τί ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἀντιπροσωπείας μας ἐκ Παρισίων; Ἐπετράπη ἡ θήρα τῶν τρυγόνων καὶ μάλιστα κατὰ ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔδει νὰ ὑπάρχῃ τελεία ἀπαγόρευσις τῆς θήρας, δηλαδὴ ἀπὸ 19ης Ἀπριλίου μέχρι 10ης Μαΐου 1970.

Εἶναι λυπηρόν, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ πανίς, πολύτιμος περιουσία τοῦ ἔθνους, καταστρέφεται ἀλογίστως χάριν τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων μιᾶς μειοψηφίας φωνασκούντων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἐπίγνωσιν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐπι-
ΠΑΑ 1970

δεικνύουν ἔλλειψιν πολιτικῆς ἀγωγῆς. Συγχρόνως παρουσιάζεται, ἀδίκως, ἡ Ἑλλάς ὡς ὑστεροῦσα εἰς πολιτισμὸν καὶ μὴ σεβομένη τὰς διεθνεῖς τῆς ὑποχρεώσεις, δεδομένου ὅτι ἐν ἔτει 1951 ὑπεγράψαμεν τὴν Διεθνῇ Σύμβασιν περὶ προστασίας τῶν πτηνῶν ἐν Παρισίοις, σύμβασιν, ἡ ὁποία καταδικάζει τὸ ἑαρινὸν κυνήγιον. Σημειωτέον, ὅτι ἐκ τῆς ἑαρινῆς θήρας προκαλοῦνται καὶ καταστροφαὶ εἰς τὴν γεωργίαν, διὰ τῆς καταπατήσεως τῶν καλλιεργημένων ἀγρῶν, λόγῳ δὲ ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς ἀστυνομεύσεως, θηρεύονται ὄχι μόνον τὰ ὑδροβία καὶ αἱ τρυγόνες, ἀλλὰ καὶ ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ εἶδη τῆς ἐλληνικῆς πανίδος.

Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς τοποθετήσεώς της, τῆς γειτνιασεως πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, ἡ Ἑλλάς ἀπετέλεσεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, καταφύγιον πολλῶν ζωικῶν εἰδῶν, προερχομένων ἐκ τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν.

Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐπέστησαν σοβαρὰς μεταβολάς, εἴτε λόγῳ κλιματολογικῶν συνθηκῶν, εἴτε λόγῳ τῆς ἀπομονώσεώς των καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐδημιουργήθησαν εἶδη καὶ ὑποεἶδη ἐνδημικὰ γεωγραφικῶς, ἀρκετὰ σπάνια καὶ σημαντικῆς ἀξίας διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν μελέτην.

Κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον καὶ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ περιηγηταὶ περιέγραφον τὴν πανίδα τῆς Ἑλλάδος ὡς πλουσίαν εἰς πτηνὰ καὶ ζῶα. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουν περιορισθῇ εἰς ἀριθμὸν, ἄλλα δὲ ἐξέλιπον ἐντελῶς.

Εἰς πλεόν ἀπομεμακρυσμένην ἐποχὴν, ὁ Ξενοφῶν ἀναφέρει εἰς τὸν Κυνηγετικόν του, ὅτι εἰς τὸ Παγγαῖον ὄρος, τὸ Μπέλες, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Πίνδον ἔζων λέοντες. Ὁ Πανσανίας ὁμιλεῖ διὰ τὰς ἄρκτους, αἱ ὁποῖαι ἔζων εἰς τὴν Πάρνηθα. Πρὸ αἰῶνος ἀκόμη, εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἀττικῆς ὄρη εὐρίσκοντο ἔλαφοι, ἄφθοοι δορκάδες, ἀγριογούρουνα. Εἰς τὰς πεδιάδας τῶν Θηβῶν καὶ τοὺς ἐλαιῶνας τῆς Ἀττικῆς ἐθήρουν φασιανοὺς καὶ ἀγριογάλους.

Οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξαφάνισιν αὐτῶν τῶν ζώων καὶ πτηνῶν εἶναι διάφοροι, ὀφειλόμενοι πάντως—ἐκτὸς τῶν βιολογικῶν λόγων—εἰς τὰς ἐπεμβάσεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὴν διατάραξιν τῆς ἰσορροπίας της.

Ἐξ ἄλλου ὁ πλοῦτος τῆς ἐλληνικῆς χλωρίδος ὀφείλεται εἰς αἷτια γεωιστορικὰ καὶ εἰς τὸν λίαν ποικίλον σχηματισμὸν τῆς χώρας : ὄρη, κοιλάδες, νῆσοι μὲ διαφόρους βιοτόπους.

Ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὰς τῆς ἐλληνικῆς χλωρίδος δίδονται στοιχεῖα διὰ τὴν ὑπαρξιν 5000 περίπου εἰδῶν, δηλαδὴ ἀριθμὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι μεγαλύτερος τῆς χλωρίδος τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Βελγίου, ἡνωμένων, μὲ ἕκτασιν τῆς Ἑλλάδος ἀσυγκρίτως μικροτέραν τῶν χωρῶν τούτων. Εἰς οὐδεμίαν εὐρωπαϊκὴν χώραν εὐρίσκονται τόσα ἐνδημικὰ φυτὰ ὅσα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ μελετηταὶ τῆς ἐλληνικῆς χλωρίδος δίδουν ὡς ἀριθμὸν ἐνδημικῶν φυτῶν 600 περίπου εἶδη. Καὶ

ἐδῶ ἐπιβάλλεται μία σύγκρισις μὲ τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὰς ἄλλας Βαλκανικὰς χώρας. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἀνευρέθησαν 136 εἶδη, εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν 97 καὶ εἰς τὴν Ἀλβανίαν 12. Βέβαιοι κίνδυνοι ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐξαφάνισιν αὐτοῦ τοῦ θησαυροῦ. Ἄνω τῶν 150 εἰδῶν ἔχουν ἤδη ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 19ου.

Τὰ αἷτια τῶν ἐξαφανίσεων θὰ ἀναζητηθοῦν εἰς τὰς ἀπ' εὐθείας ἐπιδράσεις τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἡ ἀλματώδης ἀνάπτυξις τῶν πόλεων καὶ χωριῶν, ἡ διάνοξις νέων ὁδικῶν ἀρτηριῶν, δασικῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χρήσεως, αἱ εἰς τὰ ὄρη ἐγκαταστάσεις διαφόρων χρήσεων, αἱ ἀποφιλώσεις δασῶν λόγῳ πυρκαϊῶν ἢ διὰ τὴν ξυλείαν των, ἡ βοσκή, καὶ ἰδίως τῆς αἰγός, ἡ συλλογὴ τῶν σπανίων φυτῶν ἀπὸ εἰδικοῦς ἢ μὴ εἰδικοῦς καὶ γενικῶς ἡ ἄγνοια τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς μικρὸν παράδειγμα θὰ ἀναφερθῇ ἡ ἀπειλουμένη ἐξαφάνισις τοῦ φυτοῦ *Helichrysium virginicum*, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθω καὶ τὸ ὁποῖον συλλέγουν οἱ μοναχοὶ διὰ τὴν διακόσμησιν τῶν εἰκόνων εἰς τὰ μοναστήρια.

Πόσον εὐεργετικὴ δύναται νὰ εἶναι, ἐξ ἀντιθέτου, διὰ τὴν χλωρίδα ἡ ἀπαγόρευσις τῆς βοσκῆς εἰς τὴν χώραν μας, καὶ ἰδίως τῆς αἰγός, πιστοποιεῖται ἐκ τῆς ἰδίας περιοχῆς, τοῦ Ἄθω. Χάρις εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν Ἀθωνικὴν πολιτείαν ἀπαγόρευσιν τῆς ὑπάρξεως θηλέων ζώων δὲν ὑπάρχουν ποίμνια αἰγῶν ἢ ἄλλων ζώων πρὸς βοσκὴν καὶ οὕτως ἡ περιοχὴ εἶναι μία ἀπὸ τὰς καλυτέρας τῆς χώρας ἀπὸ ἀπόψεως ὑπάρξεως ἐνδημικῶν φυτῶν καὶ γενικῶς χλωρίδος.

Ἡ προστασία τῆς φύσεως ἐν Ἑλλάδι δὲν ἔτυχεν ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος. Τὰ ἀποτελοῦντα τὴν φύσιν στοιχεῖα ἀντιμετωπίζονται, καὶ σήμερον ἀκόμη, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὡς πλουτοπαραγωγικοὶ παράγοντες. Μὲ αὐτὴν τὴν ἐκτίμησιν προέκυψε μία νομοθεσία ἀποβλέπουσα εἰς τὴν προστασίαν τῶν στοιχείων ἐκείνων τῆς φύσεως, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν κεφάλαιον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ πλευρὰ τῆς προστασίας τῆς φύσεως, κατὰ κανόνα, παρημελήθη. Ρυθμίζονται θέματα σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς φύσεως. Ἐὰν θελήσωμεν νὰ διατυπώσωμεν προβλέψεις διὰ τὸ μέλλον, αὗται δὲν θὰ εἶναι, κατ' ἀνάγκην, πολὺ αἰσιόδοξοι. Ἡ δασικὴ ἐπικάλυψις τῆς χώρας μειοῦται συνεχῶς. Ἡ Ἑλλάς τοποθετεῖται τελευταία εἰς τὸν δασικὸν πῖνακα τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ παρατηρηθεῖσα αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, μετὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἡ ἔλλειψις ἐλέγχου καὶ ἐπιβλέψεως ἐκ μέρους τοῦ Κράτους καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ ἀδιαφορία τοῦ Ἑλλήνου διὰ τὰ κοινὰ ἀγαθὰ εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ δασικοῦ πλούτου. Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἐγκατάστασις δύο ἑκατομμυρίων προσφύγων ἐπέφερε τὴν ἐκχέρωσιν

τεραστίων ἐκτάσεων. Ὁ ἐπακολουθήσας δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ὠλοκλήρωσε τὴν καταστροφὴν.

Δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζεται, ὅτι ὑπάρχουν νόμοι διὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἐδάφους, τῶν ὑδάτων, τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἀγρίων ζώων. Ἡ ἀποτελεσματικὴ ὁμῶς ἐφαρμογὴ αὐτῶν προσέκρουσεν ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν ἐπαρκoῦς ἀστυνομέσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἀποφάσεις λαμβανόμεναι ὑπὸ ἑτέρας ὑπηρεσίας τοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλον Ὑπουργεῖον διὰ τὴν τύχην ἐνὸς βιοτόπου ὠδήγουν συχνάκις εἰς ἀποτελέσματα ἀντίθετα μὲ τὰ ὑπὸ τῶν νόμων ἐπιδιωκόμενα.

Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα εἶναι ἡ ἐκχέρσωσις τοῦ θαυμασίου καὶ μοναδικοῦ ὕδροβίου πεδινοῦ δάσους τοῦ Κοτζὰ-Ὀσμάν, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Νέστον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐκτάσεως 72.000 στρεμμάτων, πυκνὸν καὶ ἀπροσπέλαστον, παρθένον. Ἐν αὐτῷ ἐφύοντο πάντα σχεδὸν τὰ δένδρα καὶ οἱ θάμνοι τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ὁ Νέστος μετέφερε τοὺς σπόρους, οἱ ὁποῖοι εὔρισκον ἐκεῖ προσφορώτατον ἔδαφος καὶ κλίμα. Εἰς αὐτὸ διητῶντο, εὗρίσκοντα τροφὴν καὶ καταφύγιον, πάντα σχεδὸν τὰ ἄγρια ζῶα καὶ πτηνὰ τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Τὸ δάσος τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντεπροσωπεύετο ἅπαντα σχεδὸν ἡ χλωρὶς καὶ ἡ πανὶς τῶν Βαλκανίων, θὰ ἠδύνατο δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀντικείμενον μελέτης καὶ ἐκπαιδεύσεως δι' ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς, ἤρχισε νὰ καταστρέφεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1947, κατὰ τὰ ἔτη δὲ 1951 καὶ 1952 ἡ καταστροφὴ συνετελέσθη διὰ τὸ σύνολον σχεδὸν τῆς ἐκτάσεως. Διαμαρτυραὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Προστασίας τῆς Φύσεως, τοῦ τύπου οὐδὲν εἶχον ἀποτέλεσμα. Ἡ τέως δασικὴ ἐκτασις παρεδόθη εἰς καλλιεργητάς, ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν νὰ ἔχῃ ἐγκαταλειφθῇ παρ' αὐτῶν ὡς ἀντιοικονομικὴ καὶ νὰ ἐπιδιώκεται νέα ἀναδάσωσις, ὅχι βεβαίως διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀρχικῆς μορφῆς.

Ὡς ἕτερον παράδειγμα ἀντιθέσεως ἀπόψεων διὰ τὴν τύχην ἐνὸς βιοτόπου δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὴν λίμνην Βοιβηίδα (Κάρλαν), διὰ τὴν ὁποῖαν ὑπῆρξαν ἀντικρουόμεναι γνώμαι τῆς Ὑπηρεσίας Ἀλιείας, ὑποστηριζούσης τὴν διατήρησιν αὐτῆς ὡς ἰχθυοτρόφου ὑγροτόπου καὶ τῆς Ὑπηρεσίας Μηχανικῆς Καλλιεργείας, ὑποστηριζούσης τὴν ἀποστράγγισιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀπόδοσίν της εἰς τὴν γεωκαλλιέργειαν. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαμάχης αὐτῆς ὑπῆρξαν τελικῶς ἀποθαρρυντικά, διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπέτυχεν ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἀπόψεως τῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργεῖου Γεωργίας εἶχεν ὡς συνάρτησιν τὴν διαταραχὴν τῆς βιολογικῆς ἰσορροπίας καὶ τὴν ἐπίτευξιν ἀσημάντων οἰκονομικῶν ὠφελειῶν.

Ὡς τρίτον, τέλος, παράδειγμα ἐλλείψεως συντονισμοῦ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς φύσεως μεταξὺ τῶν ἀπόψεων εἰδικῶν ἐπιστημόνων καὶ οἰκονομικῶς σκεπτομένων ὑπηρεσιῶν ἀναφέρωμεν τὴν ἐπαπειλουμένην καταστροφὴν τοῦ μοναδικοῦ

ἐπὶ τῆς ὁροσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ ἐντὸς τοῦ ὁμωνύμου Ἑθνικοῦ Δρυμοῦ Δάσους τῆς Βάγια Κάλντα, συγκειμένου ἐξ ἐὐθυτενῶν καὶ πανυψήλων δένδρων, τὰ ὁποῖα κινδυνεύουν νὰ ὑλοτομηθοῦν διὰ τὰ χρησιμεύσουν ὡς κοινοὶ στῦλοι τῆς ΔΕΗ, καὶ τοῦτο πρὸς ἐξοικονόμησιν συναλλάγματος.

Ὁ περιορισμένος χρόνος μιᾶς ὁμιλίας δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐπεκταθῶ καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ρυπάνσεων ὡς στοιχείων καταστροφῆς τῆς φύσεως.

Πάντως πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι αἱ προσπάθειαι τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας πρὸς προστασίαν τῆς φύσεως συνήντησαν εἰς τὸ παρελθὸν πολλὰς δυσχερεῖας οἰκονομικῆς κυρίως φύσεως. Δέον ἐπίσης νὰ ἐξάρωμεν τὴν συμβολὴν ἀνιδιοτελῶν ἐταιρειῶν, ἀποτελουμένων ἐξ ἐνδεδειγμένων ἐπιστημόνων καὶ εἰδικῶν προσώπων πεπεισμένων διὰ τὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν θὰ εἶχε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ διάδοσις τῆς ἰδέας τῆς προστασίας τῆς φύσεως, ὅπως εἶναι ἡ Ἑταιρεία Προστασίας τῆς Φύσεως, ἡ Κοσμητεία Ἑθνικοῦ Τοπίου, ὁ Ὁρειβατικὸς Σύνδεσμος, ἡ Φιλοδασικὴ Ἐνωσις κ. ἄ.

Ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἔτους 1970 ὡς ἔτους προστασίας τῆς φύσεως ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἀφετηρίαν διὰ τὴν μείωσιν τῶν καταστροφῶν καὶ τὴν οὐσιαστικὴν προστασίαν τῆς φύσεως. Ἦδη ἐπεσημάνθησαν θετικαὶ ἐνέργειαι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων δημοσίων ὑπηρεσιῶν, εὐελπιστοῦμεν δὲ ὅτι αὐταὶ, μὲ τὴν βοήθειαν ὅλων τῶν εἰδικῶν καὶ τὴν συνεργασίαν αὐτῶν θὰ συνεχισθοῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον ἐν πνεύματι κατανοήσεως τοῦ ἐπιδιωκομένου μεγάλου σκοποῦ, δηλαδὴ τῆς προστασίας τῆς φύσεως.

Ἄς μοι ἐπιτραπῇ, τέλος, νὰ ὑπομνήσω τοὺς λόγους δύο μεγάλων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον συλλάβει ἐγκαίρως τὸ πρόβλημα τῆς ἀνάγκης προστασίας τῆς φύσεως :

«Ὅταν τὸ ἔδαφος καταστρέφεται, τότε καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τὴν καταστροφὴν αὐτήν», ἔλεγεν ὁ Πρόεδρος Θεόδωρος Roosevelt.

«Τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θὰ εἶναι τελικῶς ὁ θάνατός του λόγω τοῦ ἐκπολιτισμοῦ του», ἔλεγεν ὁ Emerson.